

Bezpečnostné hrozby a riziká - objekty spravodajského záujmu

Anotácia: Ambíciou autorov predkladaného poznania (v obsahu tejto vedeckej štúdie) je charakterizovať objekty, ktoré sú frekventovane identifikované v procesoch spravodajskej činnosti. Je tomu tak preto, lebo na základe ich identít je možné špecifikovať osobitosti indikátorov, ktorými je možné zdôvodniť potrebu, ciele, postupy a iné atribúty realizácie spravodajskej činnosti. Osobitne v obsahu tohto poznania zdôvodňujú význam akceptácie systémového prístupu pri účelovej identifikácii vybraných objektov spravodajského záujmu.

Kľúčové slová: spravodajstvo, spravodajská činnosť, objekty spravodajského záujmu, hrozby a riziká, terorizmus, organizovaný zločin, špionáž, proliferácia, hybridné hrozby, identifikácia, systémový prístup.

Úvod

Autori považujú za svoju povinnosť uviesť, že toto poznanie je čiastkovým výstupom z aplikovaného výskumu. V jeho procese analyzovali postupy príslušníkov a pracovníkov spravodajských služieb pri plnení spravodajských úloh (*štúdium odbornej literatúry, riadené rozhovory, osobné skúsenosti a iné zdroje informácií*). V procesoch týchto analýz aplikovali tzv. všeobecné vedecké metódy, ktoré súvisia s kognitívnymi procesmi, ako sú *generalizácia, abstrakcia, idealizácia, dedukcia, indukcia, analógia, analýza, syntéza a iné*. Tieto myšlienkové postupy sa totiž nevyhnutne využívajú v rámci metodológie všetkých vedeckých odborov, pretože priamo podmieňujú možnosť *vedeckej explanácie pozorovaných fenoménov, tvorbu hypotéz, inferencií, teórií, vytváranie rôznych typov modelov a experimentov, formulovanie dôkazov (konfirmovanie hypotéz) či odvodzovanie teoretických predikcií*. V tomto kontexte považujeme za potrebné uviesť, že naše výskumné aktivity sú realizované v rámci aplikovaného výskumu, ktorý realizuje medzinárodný kolektív pod vedením prof. Ing. Jozefa Stieranku, PhD. pod názvom *Národný model kriminálneho spravodajstva*.¹

Z ich výskumného poznania je zrejmé, že ak majú príslušníci a pracovníci spravodajských služieb plniť svoje poslanie (*funkcie, úlohy*), musia byť stále zdokonaľované zodpovedajúce legislatívne, organizačno-riadiace, strategicko-taktické a technické predpoklady pre ich konanie. Realita, že nimi realizované konanie je charakterizované mimoriadnym bohatstvom obsahu, vyžaduje aj zodpovedajúcu rôznorodosť metód, prostriedkov a foriem pri jeho realizácii. Preto je potrebné z metodologického a metodického hľadiska v štruktúre spravodajského konania generovať určité kategórie v podobe organizačno-taktických foriem, ktoré sa od seba líšia tak právnym základom, zameraním, ako aj metódami a prostriedkami. Samozrejme, týka sa to spravodajskej identifikácie určených objektov. Pri objektivizácii týchto konštatácií je možné uviesť, že osobitne v porovnaní s obdobím pred rokom 2000 *bezpečnostné prostredie (spravodajské)*, v ktorom Slovenská republika napĺňa svoje záujmy, sa toto prostredie významne mení (*často rýchlo, nepredvídateľne*). Tieto zmeny determinujú vnútropoliticko-ekonomické a zahraničné faktory, ktoré sú navzájom úzko previazané a ich hranica je z hľadiska prejavu nevýrazná. Znižuje sa konsenzus v medzinárodných vzťahoch, oslabujú sa hodnotové základy nadnárodnej politiky, ako aj dôvera a porozumenie medzi štátmi, narastá nestabilita a napätie, dynamicky sa mení prerozdelenie moci a vplyvu v spoločnosti (*na vnútroštátnej, ako aj na medzinárodnej úrovni*). Krízové situácie vznikajú bez akéhokoľvek varovania a reakcia spoločnosti nie je vždy okamžitá a adekvátna.

---

¹ STIERANKA, J. a kol. *Národný model kriminálneho spravodajstva*: Projekt po oponentskom konaní. VÝSK. 231.

Slovenská republika je zvrchovaným právnym štátom, plne integrovaným v euroatlantickom priestore s dobrými predpokladmi politického, ekonomického, kultúrneho a spoločenského rozvoja. Vyznáva, obhajuje, presadzuje a chráni hodnoty slobody, mieru, demokracie, ľudských práv a občianskych slobôd, spravodlivosti, solidarity a plurality.² Na vrchole jej bezpečnostných záujmov stojí zaistenie politickej nezávislosti, zvrchovanosti, územnej celistvosti, nedotknuteľnosti hraníc a identity Slovenskej republiky (*d'alej ak nebude uvedené inak len SR*), udržanie a rozvoj demokratického ústavného poriadku a právneho štátu, ako aj bezpečnosť všetkých jej občanov a obyvateľov vrátane ochrany života a zdravia, individuálnych ľudských práv a občianskych slobôd. Niet sporu o tom, že jedným z významných participujúcich subjektov pri napĺňaní týchto funkcií sú spravodajské služby. Ich príslušníci a pracovníci, rešpektujúci zákonom delegované kompetencie, plnia dôležité úlohy na úseku bezpečnosti.³

1 Pozícia a rola spravodajskej činnosti v právnom štáte

„Bezpečnosť ľudí by mala byť najvyšším zákonom.“⁴ Túto myšlienku jedného z rímskych filozofov, rečníkov a štátnikov sme sa rozhodli využiť pri zdôvodnení potreby našej výskumnej práce, ktorej čiastkové výsledky predkladáme v tejto vedeckej štúdií. Je tomu tak preto, lebo v jej obsahu je cieľavedome adresne, lakonicky výstižne, vizionársky sformulovaná jedna zo základných mét ľudského bytia. V tomto kontexte je vhodné dodať (*bez potreby objektivizácie*), že každý spoločenský systém potrebuje pre optimálny vývoj a fungovanie určité mechanizmy a prostriedky vlastnej ochrany. Pocit a potreba bezpečnosti je základnou spoločenskou potrebou. Bezpečnosť pre potreby predkladaného poznania autori charakterizujú ako súbor opatrení a úkonov na ochranu a rozvoj ľudského systému, t.j. na ochranu a rozvoj chránených záujmov. Bezpečnosť je integrálny pojem, ktorý spája všetky atribúty jednotlivých bezpečností (*napr. vonkajšia bezpečnosť, vnútorná bezpečnosť, jadrová bezpečnosť, zdravotná bezpečnosť a pod.*).⁵

Bez efektívneho riešenia bezpečnosti nie je možná reálna ekonomická prosperita a kultúrny rozvoj občanov, zvyšovanie a skvalitňovanie životných štandardov, rozvoj slobodných aktivít vo všetkých spoločenských sférach a ochrana ľudskej dôstojnosti. Preto základnou spoločenskou objednávkou, ktorú občania adresujú na právny štát, je predovšetkým identifikácia a uspokojovanie potreby ich bezpečnosti.⁶

Suverénnym právom a zároveň povinnosťou štátu je získavať, vyhodnocovať a využívať informácie dôležité pre národnú bezpečnosť, obranu, ochranu ústavného zriadenia a pre závažné vojenské, ekonomické a iné záujmy. Väčšinu dôležitých informácií tohto druhu si štáty – ktoré sa cítia potenciálnymi protivníkmi alebo súpermi - utajujú. Prítom uplatňujú osobitný režim opatrení a špecifických prostriedkov, ktoré zaručujú ochranu utajovaných informácií pred nepovolanými subjektami. Podobný charakter majú aj informácie týkajúce sa činnosti subverzných organizácií, teroristických, resp. zločineckých skupín, ktoré svojimi aktivitami ohrozujú demokratické štáty a ich občanov. Prax permanentne potvrdzuje, že na získavanie uvedených informácií nestačia štandardné informačné zdroje a nástroje štátu a spoločnosti, akými sú *hromadné oznamovacie prostriedky, diplomacia, činnosti a fondy*

² Ústavný súd Slovenskej republiky. *Správa o právnom štáte prijatá Európskou komisiou pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia) na jej 86. plenárnom zasadnutí (Benátky 25. – 26. marca 2011)*. [online]. 2011. [2024-9-15]. Dostupné na internete: https://www.ustavnysud.sk/documents/20121/71577/2014-08-sprava_o_pravnom_state.pdf/2e419daa-7c69-2c44-df09-1e235ac5ed1e.

³ KULIK, J. Pozícia, rola a úlohy Vojenského spravodajstva. In: *Policajná teória a prax*. 2021, č. 4., s. 18 – 38.

⁴ MARCUS TULLIUS CICERO (106-43 p.n.l.).

⁵ IVANČÍK, R. *Epistologické východiská prístupov ku skúmaniu bezpečnosti*. In: *Policajná teória a prax*. 2021, roč. 29, č. 3/2021, s. 59 – 78.

⁶ ERNEKER, J., PORADA, V a kol. *Poznávaní potrieb a transfer vedeckých poznatkov do policejní praxe*, s. 53.

úradov verejnej správy, represívne orgány (najmä zo strany polície a colníkov) či využívanie vedeckých a odborných inštitúcií. Preto si štát zriaďuje osobitné inštitúcie na získavanie utajených a navonok sa neprejavujúcich informácií, ktoré nemožno získať zvyčajnými prostriedkami. Tieto inštitúcie patria medzi atribúty suverenity štátu a nazývajú sa *spravodajské služby*. Ich zriaďovateľom a hlavným zákazníkom býva vláda. V demokratických štátoch je činnosť týchto služieb upravená zákonom. Pritom podriadenosť spravodajskej služby zákonu je určujúca charakteristika, ktorá definuje rozdiely medzi demokratickými, autoritatívnymi a totalitnými vládami.⁷ Z politologického hľadiska možno spravodajské služby považovať za jednu zo spätných väzieb štátu. Sú to nezastupiteľné štátne orgány špecifického charakteru, ktoré utajene získavajú a spracovávajú informácie predovšetkým pre potreby *decíznej sféry*. Bez pochopenia ich funkcie a postavenia v štáte nemožno náležite rozumieť politike ani vojne, potenciálnym globálnym konfliktom, diplomacii, medzinárodným vzťahom ani čeliť aktuálnym svetovým hrozbám.⁸

V právnych štátoch je spravodajská činnosť účelovo realizovaná v kontexte s rešpektovaním občianskych práv, slobody prejavu, vlády zákona a pri rešpekte k iným hodnotám, ktoré sú dôležité pre spoločnosť. Je realizovaná iba v prípadoch, keď si to vyžadujú národná bezpečnosť a životné záujmy štátu. Týmito charakteristikami sú zvýraznené funkcie spravodajskej činnosti v modernej stratégii organizácie a riadenia štátu (*spoločenstiev*). Tie sa od seba odlišujú samotným adresátom, cieľmi, dobou realizácie, typickými metódami, ktorými sú získavané a spracovávané údaje a informácie, ako aj formou, ktorou sú tieto produkty zdieľané pre saturáciu potrieb spravodajskej ochrany, pomoci a podpory.

Uvedené tézy (v *syntéze*) potvrdzujú, že predpokladom bezpečnosti v štáte je funkčný bezpečnostný systém, ktorý zahŕňa subjekty a profesionálne ľudské zdroje na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Na základe poznania situácie v Slovenskej republike považujeme za vhodné k uvedenému uviesť, že jej bezpečnostný systém je realizačne orientovaný na včasné varovanie, prevenciu, zmierňovanie a odstraňovanie následkov krízových situácií.⁹ Slovenská republika systémovo vytvára podmienky pre organizačno-riadiace, materiálne a technické zabezpečenie potreby riešenia krízových situácií vrátane efektívneho informačného, komunikačného a vyhodnocovacieho systému krízového riadenia štátu a krízovej spolupráce s EÚ a NATO. Participuje na zdokonaľovaní systému plánovania na úseku bezpečnosti pre všetky orgány štátu a jeho výkonné zložky. Posilňuje inštitucionálne a personálne kapacity pre riešenie bezpečnostných hrozieb a situácií, najmä vytvára dostatočné analytické kapacity v rámci všetkých relevantných ústredných orgánov štátnej správy. Z pragmatického hľadiska ide najmä o tieto potreby:

---

⁷ CIBULA, I. *Predsudky a mýty o spravodajských službách*. [online]. 2023. [16.9.2024]. Dostupné na internete: http://www.absd.sk/predsudky_a_myty_o_spravodajskych_sluzbach.

⁸ Asociácia bývalých spravodajských dôstojníkov. *Spravodajské služby a geopolitika*. [online]. 2018. [16.9.2024]. Dostupné na internete: <https://absd.sk/?p=4562>.

⁹ Slovenská informačná služba. *Etický kódex*. [online]. 2020. [16.9.2024]. Dostupné na internete: <https://www.sis.gov.sk/o-nas/eticky-kodex.html>. *Spravodajské služby sú s účelovým zameraním kreované štátne orgány, ktoré v sebe integrujú vnútorné bezpečnostné a ekonomické spravodajstvo, zahraničné spravodajstvo a technické spravodajstvo. Realizácia jednotlivých spôsobilostí spravodajskej služby (spravodajská činnosť) jednotlivo, ako aj vo vzájomných súvislostiach v praxi vytvára systém opatrení zameraných na výkon strategického a taktického spravodajstva. Cieľom účelovej realizácie spravodajskej činnosti je nielen participovať na ochrane, presadzovaní a podpore vitálnych záujmov právneho štátu, ale aj odhaľovanie a zamedzovanie aktivítam, javom a udalostiam ohrozujúcim tieto záujmy. Ako služba vytvára poznanie (spravodajstvo) pre podporu činnosti a rozhodovania najvyšších ústavných orgánov a iných orgánov verejnej moci.*

- ✓ adekvátne a včas reagovať na meniace sa podmienky vo vývoji bezpečnostnej situácie,
- ✓ komplexne a vedecky reagovať na procesy modernizácie a organizovanosti aktivít ohrozujúcich bezpečnosť občanov (*ľudské práva a slobody, demokraciu, slobodu, humanizmus a pod.*),
- ✓ v reálnom čase identifikovať a riešiť rozpory medzi dynamicky sa meniacou bezpečnostnou situáciou a relatívne stabilnými prístupmi ich riešenia,
- ✓ účelovo upevňovať postavenie a rolu spravodajských služieb v spoločnosti ako „*služby občanom a štátu*“,
- ✓ efektívne využívať existujúce vedecké poznatky o spravodajskej činnosti a intenzívne inovovať tradičné postupy pri jej realizácii,
- ✓ konštruktívne prekonávať gnozeologické, osobnostné, sociálne a odborné prekážky, ktoré vznikajú v transfere vedeckých poznatkov do spravodajskej praxe.

Spravodajská činnosť je odbor ľudského konania, ktorý sa zaoberá sústredovaním informácií, ktoré nie je možné získať z otvorených zdrojov, ich vyhodnocovaním a zdieľaním určeným adresátom (*ide o informácie, ktoré sú druhou stranou považované za tajné*). Podstatu spravodajskej činnosti charakterizujú rysy (*črty*) procesov tohto špecifického bezpečnostno-policijného konania. Ich typizácia vyplýva predovšetkým z odlišného charakteru a funkčných prejavov postupov, ktorými sú vytvárané (*spravodajsky*) *informačné produkty – spravodajstvo a funkčné špecifiká jeho adresného využitia*. Tieto skutočnosti (*syntéza*) sú akceptované pri vytváraní systému organizácie a riadenia spravodajskej činnosti. V spravodajskej činnosti sú účelovo využívané rôzne všeobecné a špeciálne procesy (*najmä metódy spravodajskej činnosti, prostriedky spravodajskej činnosti, rôzne typy analýz a druhy logických operácií*). Ich podstatou je riešenie problémov. Realizujú sa na účel podania celkovej alebo čiastočnej správy (*informácie*), v ktorej sú spracované kvantitatívne a kvalitatívne podklady pre potreby kompetentných adresátov. Cieľom spravodajskej činnosti je vytvoriť predpoklady na zvýšenie účinnosti a efektivity v konaní orgánov, pre ktoré sú jej realizáciou spracované informačné produkty adresované (*napríklad zmenou organizácie práce, alebo metód, optimálnym rozmiestnením prostriedkov, efektívnym využitím síl, financií a pod.*). Na tento postup práce s informáciami je možné sa pozeráť ako na neustály cyklus otázok a odpovedí, ktoré prináša bezpečnostná prax (*s adresnou zodpovednosťou*). V danom prípade ide o špeciálnu prácu s informáciami. Jej špecifikácia vyplýva predovšetkým z týchto atribútov:

- ✓ na začiatku sú konkrétne definované – potreba, kompetentnosť z hľadiska realizácie, účel, ciele, realizátori (*zodpovednosť*), koordinácia (*komunikácia, zdieľanie poznania*), forma informačného výstupu (*spravodajstvo*), adresáti,
- ✓ realizátorom sú príslušníci a pracovníci spravodajských služieb - špecialisti na pozícii - *manažér, spravodajský dôstojník, analytik a adresát*,
- ✓ ide o tímovú činnosť, v ktorej každý subjekt má presne stanovenú kompetenciu (*právomoc, povinnosť a schopnosť predložiť účty*),
- ✓ ide o štruktúrovaný systém práce s informáciami, v ktorom sú cieľavedome (*účelovo*) a štruktúrovane aplikované metódy a používané prostriedky poznania (*intencionálna činnosť, proces*),
- ✓ informačným výstupom je spravodajská informácia – spravodajstvo, ktorá môže byť súčasťou analytickej správy (*spravodajstvo*),
- ✓ spravodajská informácia je účelovo spracovaná pre konkrétneho adresáta – tým môže byť spravodajská služba, iné subjekty, ktoré nie sú priamo začlenené v systéme bezpečnostno-policijného riadenia.

Procesy spravodajskej činnosti tvoria účelovo a štruktúrovane realizované opatrenia a úkony, predovšetkým v informačnom poznávacom cykle, ktorý tvorí účelový zber údajov (*informácií*), ich hodnotenie a verifikácia, spracovávanie, zdieľanie a interpretácia vo forme spravodajskej informácie určeným adresátom. Táto štruktúrovaná forma konania (*vo forme modelu*) na príslušnej rozlišovacej úrovni zobrazuje správanie objektov spravodajského záujmu z hľadiska vytýčených cieľov (*vytvára potrebné predpoklady pre vytvorenie popisu poznávaného objektu*).

*Spravodajstvo je intencionálna ľudská činnosť, ktorá spočíva v utajovanom získavaní a spracovávaní cudzích utajených informácií.*¹⁰

V praxi sa často požaduje radšej rýchly a orientačný než „perfektný“ informačný výstup, ktorý už nie je aktuálny. Vo forme spravodajstva je v súlade s potrebami zdieľané požadované poznanie s určeným adresátom. Uvedené konštatovanie je odvodené z účelu, ktorý je možné naplniť realizáciou spravodajskej činnosti. Totižto, v každej organizácii manažéri potrebujú presné informácie všetkých druhov, ktoré sú základom pre ich rozhodnutie. Toto často vyžaduje mať k dispozícii informácie o tom, čo sa robí alebo koná v prostredí, v ktorom chce manažér realizovať svoje aktivity. Ak má úroveň poznania manažéra požadovanú kvalitu, rastie aj pravdepodobnosť robenia správnych rozhodnutí. Na základe tohto axiomatického konštatovania je možné rámcovo vymedziť zodpovednosť, ktorú sú povinní presadzovať realizujúci príslušníci a pracovníci spravodajských služieb najmä pri:

- ✓ príprave ľudských zdrojov informácií a ich následnom efektívnom využívaní,
- ✓ získavaní informácií z prostredia, v ktorom sa realizuje legitímna činnosť,
- ✓ získavaní informácií z prostredia, v ktorom sú registrované hrozby a riziká, resp. existujú predpoklady ich vznik,
- ✓ analytickom spracovaní získaných informácií a ich zdieľaní určeným adresátom k služobnému využitiu v stanovenej forme,
- ✓ registračnom udržiavaní súborov informačných systémov, dokumentov (*uloženie a utajenie informácií*) a pod.

Bezpečnostná prax potvrdzuje, že ak chcú príslušníci a pracovníci spravodajských služieb dosiahnuť úspech, nemôžu svoju činnosť vykonávať náhodne, nesyetmovo, sporadicky. Systematický prístup k plneniu spravodajských úloh je možné chápať ako sústavné, plánovité riešenie zadaného problému, v presne definovanej štruktúre, v ktorej čiastočné úlohy vymedzeným spôsobom medzi sebou súvisia. Z toho vyplýva, že realizované procesy spravodajskej činnosti musia tvoriť konkrétny štruktúrovaný systém

Z hľadiska potrieb adresátov sa za najdôležitejšie považuje spravodajstvo o:

- ✓ politickej situácii, politických stranách, ich predstaviteľoch a potenciálnych nástupcoch,
- ✓ ekonomickej situácii a všetkých faktoroch, ktoré túto situáciu môžu ovplyvniť,
- ✓ možnostiach v oblasti vedy a techniky,
- ✓ vojenskom potenciáli, doktrínach a plánoch,
- ✓ terorizme, extrémizme,
- ✓ závažnej kriminalite (*organizovanom zločine*),
- ✓ psychologických faktoroch ovplyvňujúcich vyššie uvedené.

---

¹⁰ ZEMAN, P. *Co je to zpravodajství? Pokusy o definici pojmu a problémy překladu*. [online]. 2008. [17.9.2024]. Dostupné na internete: <https://absd.sk/?p=4186>.

V týchto súvislostiach niektorí autori *delia úlohy spravodajstva podľa informácií, aktivít a organizácie, pomocou ktorých sa tieto aktivity uskutočňujú v utajení*. Za spravodajské aktivity považujú zbieranie a analyzovanie informácií, ako aj ich ochranu a iné formy zdieľania.¹¹ To potvrdzuje, že spravodajská činnosť sa od iných druhov práce s informáciami odlišuje špecifickým objektom, predmetom, subjektmi, ktoré túto činnosť s využitím špeciálnych metód, prostriedkov, operácií a foriem, účelovo a funkčne realizujú a jej produkty využívajú.¹²

Realizátori spravodajskej činnosti (*príslušníci a pracovníci spravodajských služieb*) pôsobia na vymedzený objekt spravodajského záujmu, pričom realizujú:

A) *Oznamovaciu (share) spravodajskú činnosť, pre ktorú sú typické úlohy – vytvoriť pre adresátov súhrnnú informáciu pre:*

- ✓ identifikovanie hrozieb a rizík, odstránenie príčin, podmienok a okolností, ktoré umožňujú, respektíve uľahčujú ich vznik a pôsobenie,
- ✓ vytváranie predpokladov pre úspešné plnenie funkcií a rolí adresátov v zastávanej pozícii,
- ✓ vytváranie podmienok pre zdieľanie a interpretáciu spravodajskej informácie,

B) *Obrannú spravodajskú činnosť (defense), pre ktorú sú typické logistické úlohy:*

- ✓ príprava síl a prostriedkov spravodajskej činnosti,
- ✓ vytváranie kontaktov a identifikovanie objektov spravodajského záujmu,
- ✓ vytváranie vhodných podmienok pre zdieľanie informácií,
- ✓ realizovanie proaktívnych opatrení na účely obrany a ochrany princípov právneho štátu (*eliminovania pôsobenia protivníka a pod.*).

Analógiou uvedeného je možné konštatovať, že jednotlivé spravodajské aktivity sa od seba odlišujú samotným adresátom, účelom, cieľmi, dobou ich realizácie, typickými metódami, ktorými sú získané a spracované informácie a formami, ktorými sú zdieľané informácie, resp. je interpretovaná spravodajská informácia (*strategické spravodajstvo – pre centrálny stupeň riadenia, taktické spravodajstvo – pre výkonný stupeň riadenia*).

Ďalšou osobitosťou spravodajskej činnosti sú jej funkcie. V tomto zmysle je spravodajská činnosť klasifikovaná ako defenzívna (*obranná*) a ofenzívna (*útočná*) činnosť, ktoré vykonávajú príslušníci a pracovníci kontrarozvedky a rozvedky.

---

¹¹ LAML, R. Národné a nadnárodné z hľadiska spravodajskej činnosti malej krajiny. In: *Zborník príspevkov z medzinárodného sympózia Národné versus nadnárodné záujmy v činnosti spravodajských služieb*, ktoré zorganizovali Asociácia bývalých spravodajských dôstojníkov spolu s Fakultou práva Paneurópskej vysokej školy dňa 8. 12. 2010.

„Aktuálny vývoj za poslednú dekádu tretieho tisícročia naznačuje, že sa zväčšuje priestor pre nadnárodný záujem v činnosti spravodajských služieb. Nadnárodný záujem vo všeobecnom zmysle slova našiel už výraz v medzinárodných konvenciách zásadného významu, ale vzhľadom na špecifiká spravodajskej činnosti nie je jednoduché uplatniť ho v takej citlivej sfére, v akej pôsobia spravodajské služby. Zatiaľ najviac akceptovaným je zdieľanie spravodajských informácií, ktoré sa týkajú boja proti medzinárodnému terorizmu. Existujú aj niektoré ďalšie oblasti, kde je možné konkrétne definovať nadnárodný záujem spravodajských služieb jednotlivých štátov alebo skupín štátov.“

¹² Pri hľadaní miesta spravodajskej činnosti v systéme bezpečnostno-vedného poznania je možné vychádzať z jeho samotnej podstaty a foriem. Podstatu spravodajskej činnosti tvorí najmä aj možná akceptácia princípov induktívnej logiky pri adresnom plnení spravodajskej úlohy (*pomocou spravodajských metód, prostriedkov, operácií a foriem*) pre saturáciu potrieb spravodajskej ochrany, pomoci a podpore (*poznámka autorov*).

Na základe týchto skutočností je možné uviesť, že pre potreby skúmania a hodnotenia spravodajskej činnosti je vhodné, ak sa táto činnosť posudzuje pragmaticky. V tomto kontexte, v bezpečnostno-vednom poznaní, je možné charakterizovať spravodajskú činnosť ako *systém utajených, adresne plánovaných procesov, ktoré realizujú kompetentné štátne orgány na účely zberu (získavania, zhromažďovania), triedenia, uchovávanía, analytického spracovania, zdieľania a interpretovania (poskytovania) relevantných informácií vo vzťahu k identifikovaným potrebám určených subjektov (adresátov) a zabezpečovania podpory a ochrany princípov právneho štátu*.¹³

2 Identifikácia hrozieb a rizík (objektov spravodajského záujmu)

V reálnom svete človeka sa nachádza mnoho rôznych objektov¹⁴. Spôsob ich poznávania si vyžaduje osobitný prístup, ktorý abstrahuje ich spoločné vlastnosti, charakteristiky a časové zmeny. Pri zdôvodňovaní realizácie spravodajských opatrení a úkonov vo vzťahu k poznávaniu určitých, resp. konkrétnych objektov, sa využívajú rôzne kritériá. Teória spravodajskej činnosti syntézu týchto kritérií využíva pri vypracovaní metodologickej kategórie, ktorú vo svojom tezaure charakterizuje termínom *objekt spravodajského záujmu*.¹⁵

Spravodajský záujem tvorí účelovo vytvorený sumár kritérií (dôvodov) všeobecného a konkrétneho charakteru, ktorý využívajú subjekty spravodajských služieb (bezpečnostných pracovníkov spravodajských služieb) pri zdôvodňovaní účelovej realizácie procesov spravodajskej činnosti (opatrenia, úkony)¹⁶, a to vo vzťahu k aktivitám určitej skupiny osôb, konkrétnej osoby, alebo iným objektom.

---

¹³ KULIK, J. Úvodné poznámky k novému zákonu o Vojenskom spravodajstve. In: *Policajná teória a prax*. 2023, č. 1. [online]. [17.9.2024]. Dostupné na internete: (<https://www.akademiapz.sk/sk/archiv-1-2023>)

V Slovenskej republike na účely zákona č. 500/2022 Z. z. o Vojenskom spravodajstve sa rozumie: spravodajskou činnosťou súhrn spravodajských, analytických a iných úkonov vykonávaných Vojenským spravodajstvom spravidla utajeným spôsobom vrátane zabezpečenia realizácie týchto úkonov a jej podpora, zameraných na získavanie informácií a vecí, a to aj používaním osobitných prostriedkov a využívaním osobitných oprávnení, sústreďovanie a vyhodnocovanie získaných informácií; príslušníkom Vojenského spravodajstva profesionálny vojak v služobnom pomere a vojak v zálohe povolaný na výkon mimoriadnej služby vo Vojenskom spravodajstve; zamestnancom Vojenského spravodajstva fyzická osoba, ktorá v pracovnoprávnom vzťahu vykonáva prácu vo verejnom záujme vo Vojenskom spravodajstve.

¹⁴ Jav je všetko, čo je možné pozorovať. Objekt je účelovo vymedzená časť reality, ktorá je predmetom ďalšieho skúmania a využívania. Vo všeobecnej rovine termínom objekt je možné označiť aj systém, reálny systém, pojem, teda v širšom chápaní ide o nejakú vymedzenú skutočnosť, niekedy aj abstraktného charakteru. Objekt sa stáva predmetom poznania (*procesy, činnosti*) vtedy, ak svojimi vlastnosťami určuje aj spôsob jeho skúmania konkrétnymi špecifickými (*vlastnými*) metódami, prostriedkami a formami.

¹⁵ Terminologické označenie je kompatibilné s termínmi, ktoré používa prax pri plnení spravodajských úloh.

¹⁶ *Opatrenie* - zákrok na dosiahnutie istého cieľa. Opatrenia pre potreby realizácie spravodajskej činnosti sú vykonávané na účel zabezpečenia jej fungovania (*zákrok, akcia na zabezpečenie niečoho*) a dosahovania stanovených cieľov systematickým získavaním (*zhromažďovaním*), analyzovaním, triedením, uchovávaním a distribúciou informácií (*napr. legislatívne, organizačno-riadiace, strategicko-taktické*).

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 34 „Právny úkon (úkon) je prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv a povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú.“

Úkon v procesoch realizácie spravodajskej činnosti je zákonom regulovaný postup (*súbor špeciálnych odborných, technických, administratívnych a osobitných aktivít*), ktorý príslušníci, resp. pracovníci spravodajských služieb, na základe rozhodnutia kompetentného orgánu (*súhlas, príkaz*) plnia stanovené úlohy (*napr. používanie prostriedkov spravodajskej činnosti, ktoré je spájané so zásahom do práv a slobôd*).

Základné zásady pre realizáciu úkonu - *legálny, legitímny a proporcionálny*. *Legálny* znamená, že štát môže do práva na súkromie zasiahnuť iba na základe zákona. V rámci legality úkonu sa skúma, či k nemu došlo v súlade s platnými právnymi predpismi, či sa pritom prihliada aj na to, či bol právny predpis verejne publikovaný, a teda dostupný a či jeho následky boli predvídateľné. *Legitimita úkonu* znamená, že do práva na súkromie možno zasiahnuť len vtedy, keď je to v záujme štátu z dôvodov ochrany národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojov a zločinnosti, ochrany zdravia a morálky, zabezpečenia hospodárskeho blahobytu krajiny a v záujme jednotlivcov z dôvodu ochrany ich práva a slobôd. *Proporcionálna úkonu* znamená, že k nemu

Subjekty spravodajských služieb (*príslušníci a pracovníci*) pri zdôvodnení spravodajského záujmu využívajú kritériá (*kritérium*), ktoré majú všeobecný normatívny charakter. Sú uvedené v právnych normách, ktoré vymedzujú právnu reguláciu spravodajskej činnosti. Pri tomto zdôvodňovaní predovšetkým identifikujú právny status objektov spravodajského záujmu.

Objekt spravodajského záujmu (objekt procesov spravodajskej činnosti) je účelovo vymedzená časť reality, ktorá je predmetom spravodajského identifikovania, skúmania, hodnotenia, vysvetľovania a využívania. V podstate ide o vymedzenú skutočnosť, niekedy aj abstraktného charakteru.

V systémovom realizovaní procesov spravodajskej činnosti sú objektom poznávania (*identifikácie*):

- 1 Hrozby a riziká (ich komponenty), ktoré môžu pôsobiť na existenciu, konanie a správanie určitého subjektu (adresáta).*
- 2 Faktory (ich komponenty), ktoré determinujú organizáciu a riadenie spravodajskej činnosti.*

Spoločným špecifickým znakom v charakteristikách objektov spravodajského záujmu je vzťah k úlohám, ktoré sú v rozsahu právneho poriadku subjekty spravodajských služieb povinní plniť. Ich úlohou je v súlade spravodajskou potrebou poznávať vlastnosti, ktorými je možné stanoviť identitu foriem a podstaty objektov. V danej súvislosti je možné uviesť, že určitá konkrétna *forma existencie objektu je jeho funkčným prejavom*. Prejav objektu je možné charakterizovať množinou jeho identifikovateľných vlastností – indikátormi. Vlastnosti množiny sú zložkami prejavu objektu. Vlastnosti, stránky, aspekty alebo časti objektu nemusia byť stále. Nedajú sa charakterizovať iba jednou nemennou hodnotou. Aj preto sú objekty spravodajského záujmu identifikované využitím stanovených indikátorov. Za indikátory sa považujú tie vlastnosti a stránky, ktoré charakterizujú skúmaný objekt alebo ktoré sa subjekty spravodajských služieb rozhodli skúmať.

Ohrozenie a riziko sú javy, s ktorými sa človek stretáva vo svojom životnom kolobehu takmer v každej situácii. Činnosti, ktoré bežne alebo účelovo vykonávajú, nie sú priamočiare, ale môžu byť veľmi rozmanité a často protikladné. A práve v tejto protikladnosti spočívajú aj javy, ktoré sú označované termínmi ohrozenia a rizika. *Hrozby a riziká sa vyskytujú v okolitom prostredí, či ide o verejno-spoločenské, hospodárske, životné prostredie, a ďalšie.*

V spoločenskom prostredí ide o riziká politické, ideové, kultúrne, etnické, nadnárodné a pod. V hospodárstve sú to riziká spojené s trhovým hospodárstvom, riziká menové, inflačné, úverové, podnikateľské riziká. V prírodnom a životnom prostredí ide o riziká spojené s bytím človeka v prírode a s jeho ohrozením prírodou. Osobnosti ako spoločenské indivíduá sú takisto sústavne ohrozované spoločenským prostredím, ale aj vlastným osobným fyzickým i psychickým stavom a pod.

---

možno prikočiť len vtedy, keď je to nevyhnutné a sledovaný cieľ nemožno dosiahnuť miernejšími prostriedkami a iba v duchu požiadaviek kladený na demokratickú spoločnosť vyznačujúcu sa pluralizmom, toleranciou a voľným duchom.

V metodologickom vyjadrení sú ohrozenia a riziká kategórie (*existujú, sú poznateľné*). Identifikáciou ich podstaty a funkčných prejavov je možné vymedziť narušenie bezpečnosti v štáte (*spoločnosť, občan, právo, sloboda, demokracia, humanizmus,...*).¹⁷

*Riziko vyjadruje možnosť ohrozenia dôsledkami rôznych aktivít (udalostí a krízových javov). V konkrétnom vnímaní predstavuje očakávané škody a straty (na životoch, zdraví, škody na majetku, v ekonomike, morálke, ...) zavinené spoločenskou situáciou, t. j. zmenou vonkajších alebo vnútorných podmienok, spôsobenou aktivitami v konkrétnom priestore a čase (udalosťou a jej dôsledky).*¹⁸Riziko je kvantitatívne a kvalitatívne vyjadrenie ohrozenia, stupeň alebo miera ohrozenia. Je to predpoklad vzniku udalosti a jej dôsledkov (je spojené s početnosťou a rozsahom udalosti), ktoré sú eminentnými (*obligatónnymi*) prvkami bezpečnostného prostredia.

2. 1 Klasifikácia rizík a hrozieb pre potreby spravodajskej identifikácie

Na základe komparácie právnych noriem, ktoré upravujú pozíciu a rolu spravodajských služieb, je možné uviesť, že objektom spravodajského záujmu sú riziká a hrozby súvisiace s:

- ✓ aktivitami teroristických skupín,
- ✓ aktivitami ohrozujúcimi bezpečnosť alebo ekonomické záujmy štátu,
- ✓ činnosťami cudzích spravodajských služieb v štáte,
- ✓ zámermi alebo konaním smerujúcim proti demokratickým základom, zvrchovanosti a územnej celistvosti štátu,
- ✓ aktivitami organizovaného zločinu,
- ✓ činnosťami smerujúcimi k neoprávnenému získavaniu utajovaných informácií.¹⁹

2.1.1 Terorizmus - objekt spravodajského záujmu

*„Terorizmus je násilná forma presadzovania politických záujmov stúpencov určitej radikálnej ideológie (politickéj, náboženskej, nacionalistickej, separatistickej, ekologickej a inej), cieľom násilností je spravidla civilné obyvateľstvo.“*²⁰

Vzhľadom na to, že v súčasnosti terorizmus predstavuje medzinárodnú hrozbu, pred ktorou nie je v bezpečí žiadna krajina, základom činnosti spravodajských služieb pri jeho identifikácii je koordinácia na medzinárodnej úrovni. Z logiky veci je zrejmé, že príslušníci a pracovníci spravodajských služieb pri plnení týchto úloh zisťujú ohrozenie záujmov

¹⁷ KULIK, J. Prostriedky spravodajských služieb využiteľné v procese zberu a získavanie informácií. In: *Kriminálne spravodajstvo: zborník pôvodných vedeckých prác, štúdií a odborných článkov z virtuálnej medzinárodnej vedeckej konferencie*, s. 112 – 131.

¹⁸ BUZALKA, J. *Teória bezpečnostných rizík*, s. 10.

¹⁹ BREZULA, J. Bezpečnostné aspekty tradičných a nových hrozieb súčasnosti. In: *Vojenské reflexie*, s. 90.

²⁰ NEČEJ, E. *Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky po vstupe do NATO a EÚ*. [online]. 2023. [17.9.2024]. Dostupné na internete: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/inti/v13n3/inti_v13n3a.pdf „Globálny terorizmus je najnebezpečnejším trendom, ktorý sa objavil na medzinárodnej scéne. Ide o globálny fenomén, ktorý nemá geografické hranice, a presúva sa aj do vnútra Európy. Čelenie tejto hrozbe nie je možné bez kombinácie zapojenia sa do celkového medzinárodného úsilia v boji proti terorizmu s vnútornými opatreniami pre celkové skvalitnenie bezpečnostného systému. Zapojenie sa do iniciatív OSN na zvyšovanie schopností štátov bojovať proti terorizmu, odmietnutie všetkých jeho foriem, neposkytovanie útočiska, delenie sa o informácie a formovanie medzinárodných konvencií proti terorizmu je základným rámcom, kde sú povinné aktívne pôsobiť spravodajské služby.“

domovského štátu, ako aj možnosť útoku proti objektom, občanom a záujmom iného štátu. Osobitne poznávajú aktivity zamerané na nábor alebo získavanie finančnej či inej logistickej podpory teroristických skupín (*napr. zamerané na šírenie radikálnych interpretácií ideológií alebo náboženstiev podporujúcich prejavy terorizmu*). Je tomu tak preto, lebo práve tieto konania sú hnacím motorom terorizmu a ich aktuálne identifikovanie (*plnenia delegovaných úloh*) sa využíva predovšetkým na účel realizácie preventívnych opatrení. Ďalším objektom spravodajského záujmu je logistická podpora *teroristických sietí - financovanie terorizmu*, ktorých formy sú realizované sofistikovane a pod.

Na základe výsledkov analýzy bezpečnostnej situácie je možné uviesť, že vývoj terorizmu smeruje k útokom na civilné obyvateľstvo na verejných miestach - *teroristické útoky na tzv. mäkké ciele*. Subjekty tieto útoky realizujú za použitia pokiaľ možno čo najjednoduchších nástražných improvizovaných zariadení (*napr. konštruovaných podľa ľahko dostupných návodov na internete*) s najnižšími možnými nákladmi a pod. Spoločnosť (*občania*) očakávajú, že spravodajské služby aj tieto formy útokov, ktoré čoraz frekventovanejšie páchajú osamelí zradikalizovaní fanatici (*fenomén tzv. osamelých vlkov*) bez priamych väzieb na akúkoľvek teroristickú organizáciu či inú štruktúru, dokážu včas identifikovať a eliminovať.

2.1.2 Špionáž - objekt spravodajského záujmu

Kontrarozviedna činnosť (*kontrašpionáž*) je zameraná na získavanie, zhromažďovanie a vyhodnocovanie informácií o javoch, zámeroch a činnostiach spravodajských služieb cudzej moci alebo osôb, ktoré konajú v záujme cudzej moci alebo jej spravodajských služieb.²¹ Bez ohľadu na úplnosť majú tieto subjekty záujem predovšetkým o informácie o vnútornej a zahraničnej politike, ekonomickej politike, bezpečnosti, vývoji politických štruktúr a v neposlednom rade majú neoprávnene zistiť výsledky výskumu a vývoja (*ich aktivity priamo alebo sprostredkované smerujú proti politickým, ekonomickým alebo iným záujmom štátu, môžu narušiť jeho obranyschopnosť a ohroziť bezpečnosť, ústavné zriadenie alebo štátnu suverenitu*). Spravodajská obrana (*kontrašpionáž*) proti ich aktivitám je tradičnou úlohou (*aj vnútorných či bezpečnostných*) spravodajských služieb, ktorá plní dve funkcie:

- ✓ *informačnú*, ktorou sa rozumie informovanie zákonom určených osôb a inštitúcií o aktivitách, záujmoch a plánoch cudzej moci na území štátu,
- ✓ *preventívnu*, t. j. navrhovanie či vykonávanie opatrení, ktoré čo najviac sťažia či narušia spravodajské operácie cudzej moci na území štátu.

Úlohou príslušníkov a pracovníkov spravodajskej služby je identifikácia, sledovanie a zber informácií o aktivitách cudzej moci a fyzických či právnických osobách (*najmä spravodajských služieb cudzej moci*) konajúcich v záujme cudzej moci a v jej prospech. Účelom týchto informačných a preventívnych činností spravodajských služieb je najmä:

- ✓ ochrana pred únikom utajovaných či citlivých informácií a zariadení do rúk cudzej moci,
- ✓ zjavné alebo skryté narušovanie činností spravodajských služieb cudzej moci,
- ✓ odhaľovanie a marenie ovplyvňujúcich operácií cudzej moci (*tak, ako už bolo uvedené - dezinformácia, manipulácia, klam, propaganda a iné.*) a pod.

---

²¹ Špionáž je individuálne získavanie informácií, ktoré sú považované za tajné alebo dôverné bez súhlasu držiteľa týchto informácií. Z hľadiska zadávateľa sa za najdôležitejšie považujú informácie o: politickej situácii, politických stranách, ich predstaviteľoch a nástupcoch, ekonomickej situácii a všetkých faktoroch, ktoré túto situáciu môžu ovplyvniť, možnostiach v oblasti vedy a techniky, vojenskom potenciáli, doktrínach a plánoch, závažnej kriminalite, psychologických faktoroch ovplyvňujúcich vyššie zmienené.

Zastávame názor, že aj tieto formulácie účelovo realizovaných činností dostatočne objektivizujú legitímnosť spravodajského záujmu o objekty, ktorých poznanie identifikujú špionážne aktivity pre účely cudzej moci.

2.1.3 Kriminálne aktivity zločineckých skupín – objekt spravodajského záujmu

Organizovaný zločin je opakujúce sa (sústavné) páchanie ciel'avedome koordinovanej závažnej trestnej činnosti (a aktivít túto činnosť podporujúcich), ktorého subjektom sú zločinecké skupiny alebo organizácie (väčšinou sú viacstupňové s vertikálnou organizačnou štruktúrou), ktorého hlavným cieľom je dosahovanie maximálnych nelegálnych ziskov pri minimalizácii rizika (zabezpečeného prostredníctvom kontaktu v rozhodovacích spoločenských štruktúrach).²²

Príslušníci a pracovníci spravodajských služieb orientujú svoju pozornosť na aktivity subjektov, ktoré s využitím nelegálnych či nelegitímnych metód maximalizujú alebo legalizujú svoj zisk alebo sa snažia zakryť a bezkolízne realizovať svoje záujmy spôsobom, ktorý ohrozuje bezpečnostné a ekonomické záujmy štátu.²³ Ide najmä o presadzovanie partikulárnych záujmov prostredníctvom neprípustného ovplyvňovania rozhodovania orgánov štátnej správy, samosprávy a justície a o nelegitímne ovplyvňovanie legislatívneho procesu na centrálnej úrovni. Tieto aktivity často vedú k poškodeniu verejných rozpočtov a majetku, negatívne ovplyvňujú plnenie funkcií štátu, sú rizikami, ktoré významne presahujú rovinu čisto ekonomickú. Ich realizáciou (*páchaním*) dochádza k narušovaniu zákonnosti a nezávislosti výkonu štátnej moci a legitimacy rozhodovania štátnych orgánov, čo prispieva k podryvaniu dôvery občanov vo verejné inštitúcie a v konečnom dôsledku ohrozuje demokratické základy právneho štátu. Rešpektujúc uvedené, svoju poznávaciu činnosť orientujú na identifikovanie neformálnych (*neinštitucionalizovaných*) štruktúr, ktoré nadobúdajú podoby vplyvných sietí. V niektorých prípadoch tieto siete vytvárajú paralelné mocenské štruktúry, ktoré ohrozujú alebo priamo podryvajú činnosť orgánov štátnej správy a samosprávy v právnom štáte. Ako hlavné metódy pôsobenia takýchto skupín príslušníci a pracovníci spravodajských služieb identifikujú predovšetkým využívanie korupcie, aktiváciu klientelistických väzieb, kolúziu s akceptovanými spoločenskými pravidlami, uplatňovanie ekonomického vplyvu či nátlaku, mediálnu manipuláciu, využívanie firiem a spoločností legálnej ekonomiky či zneužívanie štruktúr mimovládnych organizácií a pod.

Aktivity organizovaných a zločineckých skupín (*organizovaný zločin*) v pôsobnosti spravodajských služieb presahujú úzke poňatie Trestného zákona. Ich podstata spočíva nielen v samotnej povahe použitých metód, explicitne nelegálnych, ale predovšetkým v možnom ohrození strategických záujmov štátu. Zo zákonnej pôsobnosti spravodajských služieb v právnom štáte zároveň vyplýva, že ich úlohou nie je odkrývanie konkrétnej trestnej činnosti a realizácia trestného postihu. Ich úlohou je predovšetkým odkrývanie a prípadná neutralizácia negatívneho dopadu na výkon štátnej moci, ústavnú, politickú a spoločenskú stabilitu štátu a jeho medzinárodného postavenia a zároveň o týchto skutočnostiach informovať oprávnených

---

²² KARABEC, Z., M. SCHEINOST a kol. *Vybrané výsledky výzkumu Institut pro kriminologii a sociální prevenci v letech 2002 – 2004*, s. 6.

²³ NEČEJ, E. *Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky po vstupe do NATO a EÚ*. [online]. 2023. [17.9.2024]. Dostupné na internete: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/inti/v13n3/inti_v13n3a.pdf „Medzinárodný organizovaný zločin sa mení z lokálneho problému na globálny. Jeho globalizáciu urýchľujú dynamické spoločensko-politické, hospodárske a informačno-technologické zmeny. Podľa Bezpečnostnej stratégie Európskej únie je Európa prvoradým cieľom organizovaného zločinu a okrem vnútornej (európskej) dimenzie má aj dimenziu vonkajšiu.“

adresátov, ktorí spolu s nimi participujú pri zabezpečovaní neodvratnosti trestného postihu za páchaný a spáchaný trestný čin, resp. na úseku prevencie kriminality

2.1.4 Proliferácia - objekt spravodajského záujmu

Proliferáciou sa rozumie šírenie zbraní hromadného ničenia (ZHN) vrátane ich nosičov, a medzinárodne kontrolovaných položiek, kam patria najmä tovary s dvojakým použitím, výbušniny a ich prekursori, a konvenčné zbrane.

Nie posledným objektom spravodajského záujmu je šírenie zbraní hromadného ničenia - *proliferácia*. Boj proti proliferácii je globálnou témou, ktorá zásadným spôsobom rezonuje najmä na platformách EÚ, OSN, OBSE a NATO. Proliferačné aktivity majú hlavný význam pri vzniku, priebehu a udržiavaní ozbrojených konfliktov a sú príčinou sekundárnych problémov s priamym dopadom na bezpečnostnú situáciu v štáte, napr. vznik migračných vln, expanzia organizovaného zločinu (*nelegálna migrácia, pašovanie zbraní a ďalších komodít, netransparentné finančné transakcie atď.*), radikalizácia obyvateľstva vyúsťujúca až do vykonania teroristických útokov.²⁴

Medzi proliferačne rizikové krajiny sú zaradené aj štáty EÚ (*s rozvinutým priemyslom, kvalitným a dostupným systémom vzdelávania a širokou vedeckou základňou*). Je spravodajský predpoklad, že aj v tomto priestore pôsobia rádovo tisíce subjektov, ktoré sú potenciálne zapojené do proliferačných aktivít a pod.

Úlohou spravodajských služieb v rámci boja proti proliferácii je získavanie, zhromažďovanie a vyhodnocovanie informácií o rizikových aktivitách štátnych a neštátnych aktérov a ich sprostredkovateľsko-obstarávateľských sietí orientovaných na získanie:

- *strategických materiálov, zariadení, jednotlivých komponentov, technológií a know-how, zneužitelných na výskum, vývoj a výrobu zbraní hromadného ničenia (jadrových, chemických a biologických) zahŕňajúcich aj raketové systémy, bezpilotné prostriedky a konvenčné zbrane, predovšetkým výrobky, ich súčasti alebo náhradné diely, skonštruované alebo prispôbené na využitie v ozbrojených silách alebo bezpečnostných zboroch.*

---

²⁴ NEČEJ, E. *Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky po vstupe do NATO a EÚ*. [online]. 2023. [17.9.2024]. Dostupné na internete: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/inti/v13n3/inti_v13n3a.pdf

„Proliferácia zbraní hromadného ničenia sa stáva priamou hrozbou globálnej bezpečnosti. Zjavný je nekontrolovateľný nárast počtu štátov, ktoré vlastnia jadrové, chemické a biologické zbrane, kombinovaný s proliferáciou ďalších – duálnych – technológií. Zvyšuje sa riziko, že zbrane hromadného ničenia sa vymknú spod kontroly vlád a dostanú sa do rúk skupín, ktoré budú ochotné ich použiť. Znepokojujúcim trendom je aj rozšírenie balistických technológií, čím sa zvyšuje pravdepodobnosť, že v nasledujúcich desaťročiach sa územie Európy dostane do dosahu balistických striel.

Napätie a rivalita v medzištátnych vzťahoch v niektorých regiónoch sveta má potenciál prerásť do ozbrojeného konfliktu s možnosťou ohrozenia regionálnej a v extrémnych prípadoch aj globálnej stability (Blízky východ, vzťah medzi palestínskymi organizáciami a Izraelom, medzi Kurdmi a Turkami). Čo sa týka vzťahov medzi Indiou a Pakistanom, Čínou a Tchaj-wanom a neposlednom rade Ruskom a Ukrajinou - tieto problémy sú o to vážnejšie, že tieto štáty disponujú nukleárnymi zbraňami a do problému sú prostredníctvom spojeneckých systémov a strategických záujmov zainteresované aj svetové veľmoci (USA, Čína, Rusko, ...). Akýkoľvek konflikt medzi veľmocami či konflikt s použitím jadrových zbraní by mohol mať destabilizujúci dopad na hospodársku a politickú situáciu na celom svete.“

Spravodajské služby (*zriadené v právnych štátoch*) pri poznávaní týchto objektov spravodajského záujmu spolupracujú na národnej a medzinárodnej úrovni a výsledky svojej činnosti poskytuje oprávneným adresátom.

V konečnom dôsledku cieľom ich činnosti v oblasti boja proti proliferácii je eliminovať zneužitie zbraní hromadného ničenia, ich nosičov a konvenčných zbraní a zabrániť stratám na ľudských životoch.

2.1.5 Hybridné hrozby – objekt spravodajského záujmu

Pojem hybridná hrozba sa vzťahuje na činnosť vykonávanú štátnymi alebo neštátnymi subjektmi, ktorej cieľom je poškodiť cieľ ovplyvňovaním jeho rozhodovania na miestnej, regionálnej, štátnej alebo inštitucionálnej úrovni.

Používanie nástrojov hybridných aktivít môže slúžiť na dosiahnutie konkrétnych cieľov aj bez formálneho vyhlásenia vojny. V súčasnosti existujú desiatky nástrojov hybridných aktivít (*napr. zneužívanie zraniteľností vo verejnej správe, dezinformácie, kybernetická či priemyselná špionáž, zneužívanie právnych pravidiel, procesov, inštitúcií a argumentov*) a rôznych nátlakových a podvratných činností a konvenčných a nekonvenčných metód (*napr. diplomatických, vojenských, ekonomických a technologických*). Súčasťou hybridného spôsobu boja môžu byť masívne dezinformačné kampane a využívanie sociálnych médií na propagandu alebo radikalizáciu, nábor a priame ovládanie priaznivcov.²⁵

Hybridné hrozby predstavujú významný prostriedok, ktorý rôzne subjekty (*fyzické, právnické osoby, dokonca štáty*) používajú pri presadzovaní a dosahovaní spoločensky neakceptovateľných záujmov. Vo vzťahu k ochrane bezpečnosti, ktorá korešponduje s uplatňovaním princípov *slobody, demokracie, humanizmu a práva*, je vhodné tieto činnosti charakterizovať ako intencionálne aktivity, ktorých realizačný obsah tvoria špecifické znaky, osobitne: *motívy, účel, ciele, postupy charakterizujúce prípravu, dokonanie a sledovanie účinkov a efektov*. To znamená, že tieto činnosti vykazujú ontologické a gnozeologické vlastnosti. Spravodajské poznanie ich identity je využiteľné pri eliminovaní sledovaných protispoločenských účinkov.

Hybridné hrozby sú formy aktivít namierené voči zraniteľnému prostrediu adresáta. V praxi príslušníci a pracovníci spravodajských služieb považujú za potrebné hybridné hrozby a riziká systémovo poznávať. Identifikovať ich genézu, realizačnú štruktúru ich prvkov a interakcií (*určovaním zdrojov a veľkosťou*), a to najmä na účel predikcie rozsahu negatívneho vplyvu na určité prostredie spoločenského systému a, samozrejme, prijímania adekvátnych protipatrení (*osobitne v prípade vzniku krízovej situácie*). Od nich sa očakáva, aby dokázali systematicky a dostatočne konštruktívne vytvárať predpoklady pre hodnoverné priradenie skutku konkrétnemu aktérovi: *Vymedziť sledované ciele (významu) aktérov hybridných hrozieb, v najširšom slova zmysle realizovať jej atribúciu – objektu, situácií, určenie autorstva*.²⁶

V týchto intenciách je vhodné zdôrazniť, že pri identifikácii hybridných hrozieb ich spravodajské poznanie má byť predovšetkým orientované na zistenie:

---

²⁵ Národný bezpečnostný úrad. *Krátky slovník hybridných hrozieb*. [online]. 2024. [17.9.2024]. Dostupné na internete: <https://www.nbu.gov.sk/kratky-slovník-hybridnych-hrozieb/>.

²⁶ Úzka koordinácia medzi verejným a súkromným sektorom, ako aj civilno-vojenská interakcia, pričom môže ísť o celospoločenský prístup k riešeniu tohto problému.

- ✓ koordinácie a synchronizácie akcií, ktorými sa účelovo zameriavajú jej aktéri na zraniteľné miesta demokratických štátov a inštitúcií, a to aj pomocou už nami uvádzaných foriem,
- ✓ aktivít, ktoré sú na prahu medzi vojnou a mierom a sťažujú ich detekciu v konkrétnom vzťahu na ich aktérov,
- ✓ ciele, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie na lokálnej, štátnej alebo inštitucionálnej úrovni,
- ✓ účel, ktorý je naplnený vytváraním podmienok pre dosiahnutie týchto cieľov, a to bez formálneho vyhlásenia vojny,
- ✓ schopnosti a možnosti používania tohto prostriedku pri dosahovaní vojenských cieľov.

Spravodajská prax potvrdzuje, že poznanie hybridných hrozieb (*objekt spravodajského záujmu*) je determinované organizáciou a riadením spravodajskej činnosti. Aj preto je správne, ak plnenie úloh súvisiacich s identifikáciou hybridných hrozieb koordinujú príslušníci spravodajských služieb (*na vnútroštátnej úrovni*) s ďalšími policajno-bezpečnostnými orgánmi a občanmi.

2. 2 Prístupy k realizácii spravodajskej identifikácie hrozieb a rizík

V praxi, príslušníci a pracovníci spravodajských služieb sú povinní (*rešpektujúc delegovanú pozíciu a rolu*) identifikovať bezpečnostné prostredie, stanoviť, kedy, kde a prečo k rizikám dochádza. Je tomu tak preto, lebo existujú predpoklady, že:

- ✓ riziko je viazané na čas a priestor, a rizikové podmienky (*genéza*),
- ✓ každé riziko sa vyvíja v čase, má príčinu svojej existencie (*vznik aj zánik*), nevzniká náhodne a bezdôvodne,
- ✓ dôvod pre vznik rizika nie je v samotnom charaktere rizika, ale v podstate javu, na ktorý sa riziko viaže,
- ✓ každému javu sú priradené isté druhy rizík a pod.²⁷

V procesoch spravodajskej činnosti sú riziká identifikované na *strategickej a taktickej (operatívnej) úrovni*. Identifikácia strategických rizík sa týka rizikových javov v blízkej i vzdialenej budúcnosti.²⁸ *Strategické riziká* sa vyskytujú na národnej, regionálnej, miestnej, ale aj na podnikateľskej a individuálnej úrovni, teda na všetkých stupňoch spoločenskej hierarchie. V danom kontexte riziká na národnej úrovni predovšetkým ohrozujú funkcionality parlamentov a vlády.

Na taktickej (operatívnej) úrovni sú identifikované tzv. *prevádzkové riziká*, ktoré sa vyskytujú v priebehu realizácie konkrétnych konaní v spoločnosti (*napr. pri plnení plánovaných úloh*). Tieto formy rizík vyplývajú z priameho a bezprostredného konania v hospodárskom, spoločenskom prostredí a bezpečnostnom prostredí.

Cieľom činnosti príslušníkov a pracovníkov spravodajských služieb je analýzou dispozície poznania identifikovať rizikové aktivity v spoločnosti a stanoviť ich význam pre dosahovanie požadovanej úrovne bezpečnosti (*hodnotenie a vysvetľovanie aktivít*). Nájsť možné zdroje hrozieb, zhodnotiť aktuálny spôsob ochrany aj existujúce slabiny takýchto ochranných opatrení (*zraniteľnosti*) a určiť výslednú veľkosť rizík ohrozujúcich dané

²⁷ BUZALKA, J. *Teória bezpečnostných rizík*, s. 15.

²⁸ JANÍČEK, P. a R. RAK. *Systémové pojetí identifikace*. In: PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*.

Identifikácia je forma spravodajskej činnosti, ktorou sa individualizuje vzťah medzi dvoma, resp. viacerými prejavmi alebo časťami jedného a toho istého materiálneho objektu (*identifikácia objektov, identifikácia systému*).

spoločenské funkcie. Pri tejto činnosti sú povinní akceptovať, že riziká majú konkrétny prejav a podstatu, ktorých indikátory majú ontologický a gnozeologický charakter. To znamená, že:

- ✓ riziká môžu vzniknúť vo všetkých sférach ľudského konania, v ekonomike, riadení, politike, vo veciach verejných a súkromných (*aj v spravodajskom prostredí*),
  - ✓ identita rizík vo vzťahu k určitému javu (*objektu, subjektu*) vykazuje konkrétne špecifiká,
  - ✓ rizikové dôsledky konania môžu mať permanentný charakter, vyskytujú sa trvalo a neustále, môžu vzniknúť náhle, nečakane, spôsobiť nežiaduce následky, môžu vzniknúť iba v určitom čase, v istom priestore a sú spravidla viazané na istú situáciu, resp. udalosť,
  - ✓ riziká vznikajú ako dôsledok ľudského konania alebo ako dôsledok prírodných síl,
  - ✓ riziká je možné spravidla predvídať podľa istých indikátorov – príznakov,
  - ✓ riziká môžu mať interný charakter a potom je možné ich kontrolovať,
  - ✓ riziká môžu mať externý charakter a potom sú mimo dosahu ľudí, mimo možnosti ich ovplyvnenia,
  - ✓ každé riziko je spravidla porovnateľné s inými druhmi rizika alebo aj s rizikami, ktoré vznikli v minulosti,
  - ✓ riziko závisí aj od postoja zainteresovaných strán k hodnoteniu rizika:
- aký názor na riziko (*vznik, existenciu*) má občan, spoločnosť,
  - aký majú na riziko pohľad odborníci a experti v danej spoločenskej oblasti, profesii, zainteresované strany, akú majú kompetenciu (*zodpovednosť*) za predvídanie (*resp. kontrolu*) rizika zainteresované subjekty,
  - aké negatíva a dôsledky prinesú riziká bezprostredne, resp. v budúcnosti,
  - či môže riziko priniesť aj nejaké pozitívum, a keď áno, tak aké, kedy a kde (*zvlášť pre realizáciu spravodajskej činnosti*),
- ✓ vo väčšine prípadov riziko nevznikne náhodou a bez príčiny, je istou mierou ovplyvnené konaním človeka, a pod.²⁹

Príslušníci a pracovníci spravodajských služieb riziká identifikujú a skúmajú samostatne alebo ako súčasť súborného javu. Pri analýze rizík hodnotia aj povahu individuálneho rizika a jeho vplyv na celkové riziko, a to z rôznych aspektov. Príkladom je možné uviesť riziká (*predstavujú očakávané škody a straty*), ktorých prejavy sú:

- ✓ globálne a individuálne,
- ✓ subjektívne a objektívne,
- ✓ vonkajšie a vnútorné,
- ✓ aktuálne a potenciálne (*latentné*),
- ✓ systémové a nesystémové,
- ✓ symetrické a asymetrické,
- ✓ stabilné a nestabilné,
- ✓ pravidelné a chaotické,
- ✓ opakovateľné a neopakovateľné, resp. vratné a nevratné,
- ✓ spoločenské a prírodné,
- ✓ superkritické a subkritické,
- ✓ unipolárne, bipolárne a multipolárne.³⁰

²⁹ BUZALKA, J. *Teória bezpečnostných rizík*, s. 25.

³⁰ VOLNER, Š. *Bezpečnosť v 21. storočí*, s. 387.

Na základe nášho poznania k uvedenému dodávame, že uvádzanú realitu príslušníci a pracovníci spravodajskej služby akceptujú. Uvedomujú si, že komplikovanosť gnozeologického prístupu pri identifikovaní týchto objektov spravodajského záujmu spôsobujú najmä:

- ✓ špecifická zložitosť a značná variabilita komponentov rizík a hrozieb (*subjektom je človek, poznávanie rozličných vlastností ľudí, najmä psychických, teda javových, ktoré sa vymykajú bezprostrednému pozorovaniu a meraniu a pod.*),
- ✓ organizačné prostredie, v ktorom je realizované spravodajské vyhľadávanie (*získovanie*) skúmanie a hodnotenie informácií o komponentoch rizík a hrozieb, neumožňuje vykonať bezprostrednú kontrolu, (*pri plnení spravodajskej úlohy príslušníci pracovníci spravodajských služieb sú autonómni, ich činnosť je determinovaná úrovňou akceptácie automanažmentu,*
- ✓ to, že spravodajské skúmanie a hodnotenie systému rizík a hrozieb je vykonávané na základe subjektívne sprostredkovaných hodnôt jeho prvkov a interakcií – (*najmä vzťahov tvorcu rizika k inému (poškodený, obeť), resp. k spoločstvu, spoločnosti, a pod.*),
- ✓ konkrétne spoločenské prostredie, v ktorom sú získavané, skúmané a hodnotené informácie o rizikách a hrozbách,
- ✓ latencia príčin, podmienok vzniku, existencie a zániku prvkov rizík a hrozieb (*genéza ich existencie*),
- ✓ aktivity tvorcu rizík (*sú súčasťou spoločnosti*) a pod.

Procesmi spravodajskej činnosti (*systemom metód poznania, skúmania, hľadania a formalizovaním systémových charakteristík objektu, ktoré vyplývajú z vlastností systému*) vytvárajú potrebné predpoklady na vyhotovenie opisu poznávaných rizík a hrozieb (*ich identity*). To znamená, že v praxi sú ich činnosťou poznávané:

- ✓ existencia hrozby - ich identita rešpektujúc obligatórne a fakultatívne indikátory, - *napr. nachádzaním odpovedí na otázky: „Ako je možné charakterizovať genézu jej existencie, väzby medzi jej prvkami (sila, čas vzniku, trvania, rozchodu a opätovného vytvorenia)?“; „Nevykazuje poznávaná hrozba tendencie rozpadu (zániku)?“; „Nie je v štádiu vytvárania?“;*
- ✓ súdržnosť rizika so spoločenskou realitou, ktorá zabezpečuje aj jeho kompaktnosť, – *napr. nachádzať odpovede na otázky: „Správa sa hrozba ako kompaktný systém?“; „Aká je jej kompaktnosť?“; „Aké sú jej väzby v prostredí pôsobenia?“; „Aké sú jej väzby (vzťahy) k spravodajskému prostrediu“ a pod.,*
- ✓ cieľové prejavy hrozieb, ktoré sú definované vlastným usporiadaním prvkov, ich vlastnosťami a vplyvmi do ich vnútra a do vonkajšieho prostredia (*je to preto, lebo týmito faktormi je determinované konanie realizátorov rizik*) - *napr. na základe poznania tejto determinácie je možné pomerne frekventovane identifikovať: motívy, účel, cieľ realizátorov rizik a iné znaky spôsobov ich konania (pred, v príprave, v štádiu dokonania, po dokonaní)*“ a pod.,
- ✓ dynamická stabilita a adaptácia hrozieb v spoločnosti – poznávanie reakcií realizátorov na zmeny spoločenskej situácie, ich schopnosť reagovať na okolnosti, ktoré vznikli, resp. môžu vzniknúť v konkrétnej situácii – osobitne sa to odráža pri poznávaní reálnych

informácií. („Aké faktory pôsobili v čase a mieste realizácie hrozieb?“; „Ktoré okolnosti pôsobili za existujúcej situácie?“; „Ktoré vlastnosti charakterizujú extrémnosť pôsobenia na očakávanú funkcionálnosť hrozby?“; „V akom časovom intervale pôsobia konkrétne faktory na realizáciu hrozieb?“; „Ktoré faktory a ako ovplyvnili túto funkcionálnosť?“; „Aké odrazy mohli spôsobiť?“ atď.)

Prax potvrdzuje, že vplyvom extrémnych prejavov okolia v konkrétnych situáciách vznikajú (sú vytvárané) nové štruktúry systému hrozieb, ktoré sú schopné transformovať tieto vplyvy. Príkladom sú rizikové aktivity, ktoré akceptuje občan, komunita a pod. Uvedené pôsobenie má konkrétne prejavy, ktoré nemusia vykazovať špecifické odchýlky od normálu.

- ✓ zmeny, ktoré súvisia s vývojom rizík a hrozieb (*dispozícia skúseností a zručností, kapacitné vlastnosti, finančná disponibilita realizátorov... Tieto zmeny môžu viesť k posilneniu cieľov (s jedlom rastie chuť“), k zmene cieľov alebo k deštrukcii objektu (jeho vývoja), resp. jeho prvkov, zmena postojov k ochrane a pod.*),
- ✓ ochrana aktivít zo strany realizátorov hrozieb a jeho záujmov (*vnútorná, vonkajšia; spoľahlivosť prvkov a väzieb, ktoré zabezpečujú realizáciu protiprávných aktivít, na naplnenie vnútorných a najmä vonkajších cieľov (legálnych a nelegálnych) a pod.*),
- ✓ organizácia a riadenie činnosti realizátorov hrozieb (*koná sám alebo v spolupráci, princípy – spolčenie, zoskupenie), schopnosť vybrať a presadiť také procesy v systéme, ktoré vedú k splneniu cieľov v potrebnom čase*),
- ✓ účinnosť a efektívnosť aktivít realizátorov (*ich status, rola v prostredí, prečo je subjekt akceptovaný, prečo dosahuje ciele, ako a čo využíva a pod.*).

Z tohto neukončeného zoznamu je možné vymedziť konkrétne kritériá, ktoré je vhodné využiť pri právnom, personálnom, ekonomickom posúdení informačnej hodnoty dosiahnutého spravodajského poznania hrozieb a rizík. Predovšetkým ich akceptáciou je možné hodnotiť osobnú akceptáciu kompetencií (*zodpovednosti*) pri plnení spravodajských úloh. Tá je základným predpokladom pri dosahovaní stanovených informačných cieľov, a to realizáciou spravodajskej identifikácie hrozieb a rizík.

Záver

Z predloženého poznania je zrejmé, že autori pre realizáciu spravodajskej identifikácie hrozieb a rizík odporúčajú akceptovať systémový prístup.³¹ Je tomu tak preto, lebo tento prístup tvorí základnú metodologickú orientáciu pri vypracúvaní všeobecnej stratégie a taktiky spravodajského poznávania. V daných súvislostiach je vhodné uviesť, že príslušníci a pracovníci spravodajských služieb systémovým prístupom môžu konštruktívne spracovať výstup vo forme spravodajskej informácie. V jeho obsahu rozpracovať genézu, princípy, metódy, prostriedky, formy a iné komponenty, ktoré prezentujú identifikované systémy skúmaných, hodnotených a vysvetľovaných hrozieb a rizík. Je tomu tak aj preto, lebo spravodajské poznanie v sústave svojich základných zákonov a kategórií v sebe imanentne obsahuje *prvky systémových aspektov*, ktoré sú reprezentované dynamikou väzieb medzi príslušníkmi a pracovníkmi spravodajských služieb a objektmi identifikácie (*celkom a jeho*

---

³¹ Prístup sa od metódy odlišuje tým, že je všeobecnejší, menej presný, obsahuje najvšeobecnejšie princípy a nemusí sa viazať iba na jednu metódu. Aj preto jeho využitie na oblasť skúmania, hodnotenia a vysvetľovania spravodajskej činnosti je širokospektrálne.

časťami). Táto historicky najpoužívanejšia metóda postupnej analýzy (napr. využívaná vo vedeckom poznávaní), využívanie štruktúrného prístupu, nachádza najširšie spravodajské uplatnenie (napríklad pri najstarších pokusoch išlo o nájdenie jednotného obrazu zložitého sveta).³²

Literatúra

- ASOCIÁCIA BÝVALÝCH SPRAVODAJSKÝCH DÔSTOJNÍKOV. *Spravodajské služby a geopolitika*. [online]. 2018 [15.9.2024]. Dostupné na internete <https://absd.sk/?p=4562>.
- BREZULA, Ján. Bezpečnostné aspekty tradičných a nových hrozieb súčasnosti. In: *Vojenské reflexie*, Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2017, s. 90. ISSN 1336-9202.
- BUZALKA, Ján. *Teória bezpečnostných rizík*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012. ISBN 978-80-8054-547-5.
- CIBULA, Igor. *Predsudky a mýty o spravodajských službách*. [online]. 2023. [16.9.2024]. Dostupné na internete: http://www.absd.sk/predsudky_a_myty_o_spravodajskych_sluzbach.
- ERNEKER, Jaroslav, PORADA, Viktor a kol. *Poznávaní potrieb a transfer vedeckých poznatku do policejní praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006. ISBN 80-7251-217-X.
- IVANČÍK, Radoslav. Epistemologické východiská prístupov ku skúmaniu bezpečnosti. In: *Policajná teória a prax*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, roč. 29, č. 3/2021, s. 59 –78.
- JANÍČEK, Přemysl. RAK. Roman. Systémové pojetí identifikace. In: PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, ISBN 80-7204-194-0.
- KARABEC, Zdeněk., SCHEINOST, Miroslav a kol. *Vybrané výsledky výzkumu Institut pro kriminologii a sociální prevenci v letech 2002 – 2004*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005, ISBN 80-7338-041-2.
- KULIK, Juraj. Pozícia, rola a úlohy Vojenského spravodajstva. In: *Policajná teória a prax*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021, č. 4., s. 18-38. ISSN 1335-1370.
- KULIK, Juraj. Úvodné poznámky k novému zákonu o Vojenskom spravodajstve. In: *Policajná teória a prax*. [online]. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2023, č. 1. [17.9.2024] ISSN 1335-1370. Dostupné na internete: (<https://www.akademiapz.sk/sk/archiv-1-2023>).
- KULIK, Juraj. Prostriedky spravodajských služieb využiteľné v procese zberu a získavanie informácií. In: *Kriminálne spravodajstvo: zborník pôvodných vedeckých prác, štúdií a odborných článkov z virtuálnej medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2022. s. 112 – 131. ISBN 978-80-8054-950-3.
- LAML, Roman. Národné a nadnárodné z hľadiska spravodajskej činnosti malej krajiny. In: *Zborník príspevkov z medzinárodného sympózia Národné versus nadnárodné záujmy v činnosti spravodajských služieb, ktoré zorganizovali Asociácia bývalých spravodajských dôstojníkov spolu s Fakultou práva Paneurópskej vysokej školy dňa 8. 12. 2010*.

---

³² PORADA, V. a kol. *Bezpečnostní vědy*, s. 817 – 818.

Atribúty systémového prístupu boli v procese historického vývoja teórie systémov formulované do tejto podoby: správne vymedzenie metodologických kategórií, správne a vecné formulovanie problému, reálne objekty, účelovo posudzované objekty, cieľové formy objektov.

- NÁRODNÝ BEZPEČNOSTNÝ ÚRAD. *Krátky slovník hybridných hrozieb*. [online]. 2024. [17.9.2024]. Dostupné na internete: <https://www.nbu.gov.sk/kratky-slovník-hybridnych-hrozieb/>.
- NEČEJ, Elemír. *Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky po vstupe do NATO a EÚ*. [online]. 2023. [17.9.2024]. Dostupné na internete: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/inti/v13n3/inti_v13n3a.pdf.
- PORADA, Viktor a kol. *Bezpečnostní vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2023. ISBN 978-80-7380-903-4.
- SLOVENSKÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA. *Etický kódex*. [online]. 2020. [16.9.2024]. Dostupné na internete: <https://www.sis.gov.sk/o-nas/eticky-kodex.html>.
- STIERANKA, Jozef a kol. *Národný model kriminálneho spravodajstva: Projekt po oponentskom konaní*. VÝSK. 231. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2017.
- ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Správa o právnom štáte prijatá Európskou komisiou pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia) na jej 86. plenárnom zasadnutí (Benátky 25. – 26. marca 2011)*. [online]. 2011. [2024-9-15]. Dostupné na internete: https://www.ustavnysud.sk/documents/20121/71577/2014-08-sprava_o_pravnom_state.pdf/2e419daa-7c69-2c44-df09-1e235ac5ed1e.
- VOLNER, Štefan. *Bezpečnosť v 21. storočí*. Vydavateľstvo IRIS, 2012. s.387. ISBN 978-80-89256-74-7.
- Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 34.*
- ZEMAN, Petr. *Co je to zpravodajství? Pokusy o definici pojmu a problémy překladu*. [online]. 2008. [16.9.2024]. Dostupné na internete: <https://absd.sk/?p=4186>.

Keywords: intelligence, intelligence activity, objects of intelligence interest, threats and risks, terrorism, organized crime, espionage, proliferation, hybrid threats, identification, system approach

Summary

The presented knowledge was processed by the authors on the basis of applied research (directed interview, direct knowledge of news practice, study of professional literature). This knowledge confirms that members and workers of the intelligence services constructively, purposefully, and pragmatically classified, sorted, and organized information in the processes of identification of threats and risks using a systematic approach (respecting the goals pursued – finding answers to the formulated identification question). In particular, the suitability of accepting this approach was reflected in the efficiency and effectiveness of intelligence activities, if, when identifying threats and risks, the activities of members and workers of intelligence services are oriented towards examining them:

- ✓ components (elements) of essence and forms – what and from what components the system is made of were investigated,
- ✓ structures – revealed the internal arrangement of the elements of the system and the mutual interaction of the element base (relations between elements, relations between elements and the environment and vice versa),
- ✓ function – they looked for answers to the problem of the functioning of the system and its constituent elements,
- ✓ integration – they identified resources, factors for maintaining and improving the system,

- ✓ communication – they investigated and evaluated the interaction of the investigated system with other systems in all communication links,
- ✓ history – based on the history of the creation of the system, or on the strategy of its further development.

The authors of the presented contribution, based on this knowledge, hold the opinion that systemic knowledge in the processes of intelligence identification is a *conditio sine qua non*, without which it is not realistically possible to think about its optimization, increasing efficiency and achieving the expected effects, or implementing the necessary change (modification) of their individual organizational strategic

*prof. Ing. Miroslav Lisoň, PhD.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra kriminálnej polície
e-mail: miroslav.lison@minv.sk*

*doc. JUDr. Adrián Vaško, PhD.
Právnická fakulta UMB v Banskej Bystrici
Katedra trestného práva, kriminológie,
kriminalistiky a forenzných disciplín
e-mail: adrian.vasko@umb.sk*

Recenzenti: pplk. JUDr. Michal Marko, PhD., doc. JUDr. Antonín Nesvadba, PhD.